

Sygn. akt I UK 223/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 marca 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Wrębiakowska-Marzec (przewodniczący,
sprawozdawca)

SSN Halina Kiriło

SSN Jolanta Strusińska-Żukowska

Protokolant Anna Matura

w sprawie z odwołania A. P.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych

z udziałem zainteresowanego Banku [...] o zasiłek chorobowy,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw
Publicznych w dniu 18 marca 2015 r.,

skargi kasacyjnej ubezpieczonej od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych w K.

z dnia 26 listopada 2013 r.,

oddala skargę kasacyjną.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 10 lipca 2013 r. Sąd Rejonowy w S. oddalił odwołanie A. P. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 28 stycznia 2013 r., którą organ rentowy ustalił podstawę wymiaru zasiłku chorobowego za okres od 6 kwietnia do 17 października 2012 r. oraz zasiłku macierzyńskiego za okres od 18 października 2012 r. na kwotę 3.020,15 zł.

W sprawie ustalono, że wnioskodawczyni w okresie od 24 maja 2010 r. do 14 lutego 2012 r. była pracownicą [...] Bank S.A., a od 15 lutego 2012 r. podjęła zatrudnienie w Banku [...] (dalej jako zainteresowany). Jej wynagrodzenie u obu pracodawców składało się z wynagrodzenia zasadniczego i prowizji. W okresach od 21 do 24 lutego i od 8 marca do 17 października 2012 r. wnioskodawczyni korzystała ze zwolnienia lekarskiego, a od 18 października 2012 r. z urlopu macierzyńskiego. Podstawa wymiaru zasiłków chorobowego i macierzyńskiego została ustalona wyłącznie w oparciu o wynagrodzenie uzyskiwane w zainteresowanym Banku.

Przy takich ustaleniach Sąd Rejonowy uznał, że decyzja organu rentowego jest zgodna z treścią art. 36 ust. 1 i 4 oraz art. 37 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (jednolity tekst: Dz.U. z 2014 r., poz. 159).

Wyrokiem z dnia 26 listopada 2013 r. Sąd Okręgowy w K. oddalił apelację wnioskodawczyni, dzieląc ustalenia i ocenę prawną Sądu pierwszej instancji.

W ocenie Sądu odwoławczego, w art. 36 ust. 4 ustawy zasiłkowej ustawodawca przesądził, że podstawę wymiaru zasiłku chorobowego ustala się od wynagrodzenia uzyskanego u płatnika składek w okresie nieprzerwanego ubezpieczenia chorobowego, w trakcie którego powstała niezdolność do pracy. Odwołanie się w tym przepisie do płatnika składek usunęło wątpliwości związane z poprzednią redakcją przepisu w zakresie zaliczenia wynagrodzenia uzyskiwanego u poprzedniego pracodawcy. Aktualnie nie ma wątpliwości, że w podstawie wymiaru zasiłku chorobowego uwzględnia się wyłącznie wynagrodzenie ze stosunku pracy osiąganego u obecnego płatnika składek (tak w wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 maja 2006 r., I UK 291/05). Przyjęcie do podstawy wymiaru zasiłku chorobowego wynagrodzenia wypłaconego za 12 miesięcy kalendarzowych poprzedzających miesiąc, w którym powstała niezdolność do pracy, czyli z

uwzględnieniem wynagrodzenia uzyskiwanego przez wnioskodawczynię w [...] Bank S.A. byłoby możliwe tylko wtedy, gdyby art. 36 ust. 4 ustawy zasiłkowej zawierał stwierdzenie - „z uwzględnieniem wynagrodzenia uzyskanego u płatników składek w okresie nieprzerwanego ubezpieczenia chorobowego”. Redakcja tego przepisu nie budzi wątpliwości. Użycie przez ustawodawcę sformułowania „u płatnika składek” odnosi się wyłącznie do tego pracodawcy, w trakcie którego powstała niezdolność do pracy. Zdaniem Sądu drugiej instancji, powoływanie się przez wnioskodawczynię na uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 12 września 2008 r., I UZP 5/08 jest błędne, gdyż dotyczy ona prawa do zasiłku chorobowego, a nie podstawy jego wymiaru.

W skardze kasacyjnej wnioskodawczyni zarzuciła naruszenie prawa materialnego, a to: 1) art. 4 ust. 2 ustawy zasiłkowej, przez jego błędną wykładnię, a w konsekwencji przyjęcie, że nie znajduje on zastosowania do obliczania podstawy wymiaru zasiłku chorobowego, a stosuje się go jedynie w odniesieniu do nabycia prawa do zasiłku chorobowego; 2) art. 36 ust. 1 i 4 tej ustawy, przez ich błędną wykładnię, a w konsekwencji przyjęcie, że podstawa zasiłku chorobowego skarżącej powinna być wyliczona wyłącznie w oparciu o wynagrodzenie uzyskiwane u pracodawcy aktualnego na dzień, w którym powstała niezdolność do pracy; 3) art. 43 ustawy zasiłkowej, przez jego błędną wykładnię, a w konsekwencji przyjęcie, że w związku ze zmianą pracodawcy przepis ten nie może mieć zastosowania w sprawie, podczas gdy prawidłowa jego wykładnia prowadzi do wniosku, że powinien on zostać zastosowany, a podstawa wymiaru zasiłku chorobowego skarżącej obliczona przez byłego pracodawcę nie powinna ulec zmianie.

Wskazując na powyższe zarzuty skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy poprzez uwzględnienie odwołania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Skarga kasacyjna nie zawiera usprawiedliwionych zarzutów.

Nabycie prawa do zasiłku chorobowego uzależnione jest nie tylko od powstania niezdolności do pracy z powodu choroby w czasie trwania ubezpieczenia chorobowego (art. 6 ustawy zasiłkowej), ale także od przebycia określonego czasu

w tym ubezpieczeniu. Kwestię tę reguluje art. 4 ustawy zasiłkowej. Zgodnie z ust. 1 tego przepisu, ubezpieczony nabywa prawo do zasiłku chorobowego: 1) po upływie 30 dni nieprzerwanego ubezpieczenia chorobowego - jeżeli podlega obowiązkowo temu ubezpieczeniu; 2) po upływie 90 dni nieprzerwanego ubezpieczenia chorobowego - jeżeli jest ubezpieczony dobrowolnie. W myśl art. 4 ust. 2 tej ustawy, do okresów ubezpieczenia chorobowego, o których mowa w ust. 1, wlicza się poprzednie okresy ubezpieczenia chorobowego, jeżeli przerwa między nimi nie przekroczyła 30 dni lub była spowodowana urlopem wychowawczym, urlopem bezpłatnym albo odbywaniem czynnej służby wojskowej przez żołnierza niezawodowego. Wreszcie art. 4 ustawy zasiłkowej określa w ust. 3 przypadki, w których prawo do zasiłku chorobowego przysługuje od pierwszego dnia ubezpieczenia chorobowego.

Brzmienie art. 4 ustawy zasiłkowej wskazuje, że przepis ten, po pierwsze - reguluje kwestię nabycia prawa do zasiłku chorobowego, uzależniając je (poza wyjątkami wymienionymi w ust. 3) od przebycia przez ubezpieczonego określonego okresu wyczekiwania (karencji), którego długość została zróżnicowana według kryterium obligatoryjności lub dobrowolności podlegania ubezpieczeniu; po drugie - odróżnia dwa okresy ubezpieczenia chorobowego: okres nieprzerwanego ubezpieczenia chorobowego (ust. 1) oraz - wliczany do niego pod pewnymi warunkami - poprzedni okres ubezpieczenia chorobowego (ust. 2); po trzecie - umożliwia zaliczenie poprzednich okresów ubezpieczenia chorobowego do okresu wyczekiwania dla potrzeb posiadania okresu ubezpieczenia wystarczającego do uruchomienia wypłaty świadczeń. Wszystko to oznacza, że poprzedni okres ubezpieczenia chorobowego, o którym stanowi art. 4 ust. 2 ustawy zasiłkowej nie jest okresem nieprzerwanego ubezpieczenia chorobowego w rozumieniu art. 4 ust. 1 tej ustawy, a tylko okresem do niego wliczanym dla potrzeb nabycia prawa do zasiłku chorobowego, jeżeli nieprzerwany okres ubezpieczenia jest niewystarczający. Już tylko z tego względu nie można uznać, jak tego chce skarżąca, że pojęcie okresu nieprzerwanego ubezpieczenia chorobowego, którym posługuje się art. 4 ust. 1 ustawy zasiłkowej oraz użyte w art. 4 ust. 2 tej ustawy pojęcie poprzedniego okresu ubezpieczenia chorobowego, są tożsame, a w konsekwencji tożsame są pojęcia użyte w art. 4 ust. 2 i art. 36 ust. 4 ustawy. Ten

ostatni przepis odwołuje się bowiem jedynie do okresu nieprzerwanego ubezpieczenia chorobowego, z pominięciem poprzednich okresów ubezpieczenia.

Skarżąca prezentuje również alternatywny pogląd, że przy przyjęciu, iż użyte w art. 4 ust. 2 oraz art. 36 ust. 4 ustawy zasiłkowej pojęcia nie są tożsame, to wobec niewystąpienia nawet jednego dnia przerwy w ubezpieczeniu chorobowym, podstawa wymiaru przysługującego jej zasiłku chorobowego powinna być ustalona w myśl art. 36 ust. 1 tej ustawy, a więc z uwzględnieniem wynagrodzenia wypłaconego przez poprzedniego płatnika składek (poprzedniego pracodawcę). Pogląd ten nie może być uznany za trafny. Zasady ustalania podstawy wymiaru zasiłku chorobowego dla ubezpieczonych będących pracownikami normują art. 36 i następną ustawy zasiłkowej. W myśl art. 36 ust. 1 tej ustawy, podstawę wymiaru zasiłku chorobowego przysługującego ubezpieczonemu będącemu pracownikiem stanowi przeciętne miesięczne wynagrodzenie wypłacone za okres 12 miesięcy kalendarzowych poprzedzających miesiąc, w którym powstała niezdolność do pracy. Zgodnie z art. 36 ust. 4 tej ustawy, podstawę wymiaru zasiłku chorobowego ustala się z uwzględnieniem wynagrodzenia uzyskanego u płatnika składek w okresie nieprzerwanego ubezpieczenia chorobowego, w trakcie którego powstała niezdolność do pracy. Warunkiem zastosowania tego przepisu jest zatem powstanie niezdolności pracownika do pracy w tym okresie ubezpieczenia chorobowego, w którym pracownik uzyskał już wynagrodzenie u pracodawcy będącego płatnikiem składek. Inaczej mówiąc, podstawę wymiaru zasiłku chorobowego ustala się z uwzględnieniem wynagrodzenia uzyskanego przez pracownika u tego pracodawcy, z którym łączy go stosunek pracy w okresie powstania niezdolności do pracy (por. także w tym zakresie uzasadnienia wyroków Sądu Najwyższego z dnia 16 maja 2006 r., I UK 291/05, OSNP 2007 nr 11-12, poz. 169; z dnia 15 kwietnia 2013 r., I BU 17/12, LEX nr 1554833 oraz z dnia 3 października 2013 r., II UK 96/13, OSNP 2014 nr 9, poz. 133). Taki kierunek wykładni potwierdza art. 13 pkt 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 121), zgodnie z którym obowiązkowo ubezpieczeniu chorobowemu podlegają pracownicy w okresie od dnia nawiązania stosunku pracy do dnia ustania tego stosunku. Ustanie dotychczasowego i nawiązanie kolejnego stosunku pracy, nawet bez przerwy w

zatrudnieniu, powoduje zatem, że zakończony stosunek pracy staje się okresem poprzedniego ubezpieczenia chorobowego, który - dla potrzeb nabycia prawa do zasiłku chorobowego - jest okresem wliczanym do okresu wyczekiwania na podstawie art. 4 ust. 2 ustawy zasiłkowej, jednak nie stanowi okresu nieprzerwanego ubezpieczenia chorobowego w rozumieniu art. 4 ust. 1 i art. 36 ust. 4 tej ustawy. Do skarżącej nie znajdowały zatem zastosowania art. 36 ust. 1 i 4 ustawy zasiłkowej, ale podstawa wymiaru należnego jej zasiłku chorobowego podlegała ustaleniu według zasad określonych w art. 37 tej ustawy. Zgodnie bowiem z ust. 1 tego przepisu, jeżeli niezdolność do pracy powstała przed upływem pełnego miesiąca kalendarzowego ubezpieczenia chorobowego, podstawę wymiaru zasiłku chorobowego stanowi wynagrodzenie, które ubezpieczony będący pracownikiem osiągnąłby, gdyby pracował pełny miesiąc kalendarzowy. Przepis ten reguluje zatem sytuację, w której - jak w przypadku skarżącej - pracownik posiada prawo do zasiłku chorobowego wskutek wliczenia mu do aktualnego okresu ubezpieczenia chorobowego poprzedniego okresu tego ubezpieczenia na podstawie art. 4 ust. 2 ustawy, jednak - z uwagi na powstanie niezdolności do pracy przed upływem pierwszego miesiąca kalendarzowego aktualnego ubezpieczenia - nie uzyskał jeszcze wynagrodzenia u płatnika składek.

Taka wykładnia nie pozostaje w sprzeczności z zaprezentowanym przez Sąd Najwyższy w powołanej przez skarżącą uchwale z dnia 12 września 2008 r., I UZP 5/08 (OSNP 2009 nr 5-6, poz. 70) poglądem, zgodnie z którym nieprzekraczające 30 dni przerwy w podleganiu ubezpieczeniu chorobowemu nie przerywają tego ubezpieczenia w rozumieniu przepisów ustawy zasiłkowej, które jest nieprzerwanym ubezpieczeniem chorobowym w rozumieniu art. 4 ust. 2 i art. 36 ust. 4 w związku z art. 48 ust. 1 i 2 tej ustawy. Pogląd ten odnosił się bowiem do sytuacji ubezpieczonego niebędącego pracownikiem i wyrażony został w stanie prawnym, w którym przepisy ustawy zasiłkowej ani nie odsyłały do odpowiedniego stosowania do takich osób art. 37 ust. 1, ani nie zawierały jego odpowiednika. Uchwała ta utraciła aktualność o tyle, że wskutek zakwestionowania przez Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 24 maja 2012 r., P 12/10 (OTK-A 2012 nr 5, poz. 52) takiego zróżnicowania sytuacji ubezpieczonych będących pracownikami oraz ubezpieczonych dobrowolnie, z dniem 1 grudnia 2013 r. dokonano zmiany

art. 49 ustawy zasiłkowej, wprowadzając rozwiązania podobne, jak w odniesieniu do pracowników.

Niezasadny jest wreszcie zarzut naruszenia art. 43 ustawy zasiłkowej, zgodnie z którym podstawy wymiaru zasiłku nie ustala się na nowo, jeżeli między okresami pobierania zasiłków zarówno tego samego rodzaju, jak i innego rodzaju nie było przerwy albo przerwa była krótsza niż 3 miesiące kalendarzowe. Błędny jest pogląd skarżącej, jakoby przepis ten znajdował zastosowanie również w przypadku zmiany pracodawcy, a powoływanie się przez nią w tym zakresie na stanowisko zajęte przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 20 września 2011 r., I UK 63/11 (OSNP 2012 nr 19-20, poz. 248) jest bezprzedmiotowe, odnosi się ono bowiem do odpowiedniego stosowania art. 36 ust. 2-4 i art. 43 w związku z art. 48 ust. 2 ustawy zasiłkowej przy ustalaniu podstawy wymiaru zasiłku chorobowego przysługującego osobie objętej po ustaniu zatrudnienia i pracowniczego tytułu obowiązkowego ubezpieczenia chorobowego - dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym osób prowadzących pozarolniczą działalność. Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym niniejszą skargę kasacyjną podziela natomiast pogląd wyrażony w powołanym wyżej wyroku z dnia 15 kwietnia 2013 r., I BU 17/12, w którym - z odwołaniem się do wykładni historycznej, systemowej, funkcjonalnej i aksjologicznej - stwierdzono, że wykładni art. 43 ustawy zasiłkowej należy dokonać z uwzględnieniem art. 36 ust. 1 i 4 tej ustawy. Skoro bowiem art. 36 ust. 4 nakazuje ustalać podstawę wymiaru zasiłku chorobowego z uwzględnieniem wynagrodzenia uzyskanego u płatnika składek, u którego powstała niezdolność do pracy (aktualnego pracodawcy), to art. 43 stosuje się jedynie wówczas, gdy wszystkie okresy pobierania zasiłku chorobowego powstały u tego samego pracodawcy. Uchodzi uwadze skarżącej, że celem zasiłku chorobowego jest zrekompensowanie wynagrodzenia za pracę utraconego wskutek niezdolności do pracy z powodu choroby. Już tylko z tego względu wysokość zasiłku chorobowego nie może być zdecydowanie wyższa lub niższa niż wynagrodzenie, jakie pracownik otrzymałby, gdyby nie chorował. Jak bowiem trafnie stwierdził Sąd Najwyższy w powołanym wyżej wyroku z dnia 16 maja 2006 r., I UK 291/05, kompensowane z ubezpieczenia społecznego może być to wynagrodzenie, którego pracownik faktycznie nie uzyskuje w związku z chorobą, czyli należne od aktualnego pracodawcy, a nie

takie, które ubezpieczony osiągał w przeszłości, przed zajściem zdarzenia chronionego ubezpieczeniem chorobowym.

Z powyższych względów skarga kasacyjna podlega oddaleniu na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c.